

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI PIRLS XALQARO BAHOLASH DASTUR TIZIMINI RIVOJLANTIRISH

Artikova Nargiz Shuxratovna

Chirchiq Davlat pedagogika universiteti

Boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasida o'qituvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada maktablarda boshlang'ich sinf o'quvchilarini PIRLS xalqaro tadqiqotiga izchil tayyorlash ko'nikmalarini puxta o'rgatish va eng asosiysi dastur tizimini zamon talabi asosida rivojlantirish haqida so'z yuritiladi.*

Kalit so'zlar: *PIRLS, islohotlar, ta'lim sohasi, obyektiv testlar, o'quvchilar, texnik talabalar, motivatsiya;*

KIRISH

Ma'lumki bugungi kunda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida ulkan iqtisodiy o'sish ko'rsatkichlariga erishilayotganligi barcha sohalarda malakali kadrlar va yetuk mutaxassilarga bo'lgan talabni yanada oshirmoqda. Bu o'z-o'zidan o'quvchilarimizning darslarga qiziqish xususiyatini oshirish va o'qituvchilarning har tomonlama ta'lim-tarbiyaga e'tiborini kuchaytirishni talab etadi.

Respublikamizda qo'yilayotgan amaliy qadamlarga xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarning tashkil etilishi to'g'risida hukumat qarorining qabul qilinishi Ta'lim sohasidagi yutuqlarni baholash xalqaro assotsiatsiyasidek (IEA-International Association for the Evaluation of Educational Achievement) nufuzli tashkilot bilan hamkorlik aloqalarining yo'lga qo'yilishini misol sifatida keltirish mumkin.

ASOSIY QISM

Hech kimga sir emaski, o'quvchilarning erishgan yutuqlarini o'rganishda barcha o'quvchilardan emas, balki ushbu qatlamning vakillari sifatida tanlab olingan o'quvchilardan obyektiv testlarni o'tkazish orqali baholanadi. Shuningdek, maktab direktorlari, o'qituvchilar, o'quvchilar, hattoki ota-onalardan so'rovnomalar o'tkazilib, maktabdagi ta'lim sifatiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar, jumladan, maktab resurslari, o'quvchilarning ta'lim olishga oid qarashlari, o'qitish usullari hamda uy sharoitida o'quvchilarning bilim olishi qanchalik darajada qo'llab-quvvatlanayotganligiga doir qimmatli ma'lumotlar to'planadi.

Ushbu tadqiqotlar yuqori texnik va ilmiy talablar asosida o'tkaziladi. Shuningdek, o'rganilayotgan holatlarning xususiyatidan kelib chiqib, amaliy tadqiqotlar bilan birga kuzatuv kabi samarali usullardan ham foydalaniladi.

PIRLSda rossiyalik boshlang'ich sinf o'quvchilarining yuksak yutuqlarga erishishlariga ta'sir ko'rsatuvchi omillar.

Jamiyatda, o'qituvchilar, ota-onalar va o'quvchilar orasida o'qish savodxonligi bilan shug'ullanishning qadr-qimmatini tan olinishi, maktabda va oilalarda o'qishga bo'lgan

yuqori motivatsiya, maktabgacha tayyorgarlikning yaxshi darajasi, ota- onalarning o'qishni o'rganishga tayyorgarlik ko'rishdagi ishtiroki, umumiy boshlang'ich ta'limning Federal davlat asosiy standartlarida (OrOC HOO) belgilab qo'yilgan ta'lim jarayonidagi prinsiplar o'zgarishlar: "badiiy o'qish" va metapredmet natijalari bo'yicha umumiy ta'limni tashkil etish va natijalarga erishish boshlang'ich ta'limning sifatli dasturlari, darsliklar, o'qishni o'rgatishning chuqur o'ylangan metodikasi, o'qishda qiyinchiliklarga duch kelayotgan o'quvchilar bilan muvaffaqiyatli ishlash kabi omillar PIRLSda boshlang'ich sinf o'quvchilarining yuksak yutuqlarga erishishlariga ta'sir ko'rsatuvchi omillar sifatida o'rganilgan.

PIRLSda rossiyalik boshlang'ich sinf o'quvchilarining yuksak yutuqlarga erishishdagi o'sish nuqtalari.

Har bir sinfda ta'limni differensiyalashga kuchli e'tibor berilishi zarur, bu borada aksariyat birinchi sinf o'quvchilarining muvaffaqiyatli boshlash uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarga ega bo'lmagan maktablarga alohida e'tibor berilishi lozim. Yana ikkita muammolarni yodda tutish kerak:

1) Eng kuchli o'quvchilarga kelgusidagi rivojlanishiga ko'maklashish. 2) O'g'il bolalarga yordam berish, chunki ularning natijalari qizlarning natijalaridan ko'ra yomonroq degan fikrlarni ko'rib chiqib aynan mana shu vazifalarni boshlang'ich sinf o'quvchilarining PIRLSda yuksak yutuqlarga erishishdagi o'sish nuqtalari deb belgilangan.

Boshlang'ich ta'lim tizimi oldidagi ustuvor vazifalar sifatida esa ta'lim jarayonida turli xil matnlardan foydalanishni ta'minlash zarur: yaxlit, yaxlit bo'lmagan, murakkab (ko'plik), turli xil matnlarni o'qish uchun turli strategiyalarni ishlab chiqish, tushunib o'qishni shakllantirish va baholashning turli shakllaridan foydalanish (qog'oz va kompyuter shakllari) kabi vazifalar qo'yilgan.

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni aytish joizki, talaba ishlab chiqarish sharoitida yuzaga keladigan haqiqiy muammolarni hal qilishda hali ishtirok etmaganligi sababli, uning asosiy va juda mazmunli maqsadi o'quv faoliyatining uslublari va usullarini o'zlashtirish, zarur fundamental bilimlar tizimini egallashdir. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ongli va mustaqil ravishda kasbiy ish yo'lini tanlashi, hayot rejasi uning ishining muvaffaqiyati va kelajakda qoniqishning zaruridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Saidaxmedov N.S. Pedagogik mahorat va pedagogic texnologiya. –T., 2003.
- 2.Azizxo`jaev N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. O`quv qo`llanma. Toshkent. O`zbekiston yozuvchilar uyushmasi. 2006. 2. Nurmonov A. Ikramov I. Boynazarov F. Yangi pedagogik texnologiya asoslari (interfaol darslar) Toshkent - 2007.
- 3.Ta'lim inspeksiyasi huzuridagi Ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarni amalga oshirish milliy markazi. Toshkent, 2019-yil.

4. Xodjaboev A. Xusanov L. Kasbiy ta'lim metodologiyasi. T.: Fan va texnologiyalar, 2007. Usmanova, K. A., Artikova, N. S., Xasanov, R. N., & Qarshiboeva, O. (2022). Oziq-ovqat sanoatida anjirni o'rni. *Science and Education*, 3(5), 188-190.

Sultanova, D. A., & Artikova, N. S. (2021). TA'LIM TARBIYA JARAYONIGA PSIXOLOGIK MUHIT TA'SIRI. *Academic research in educational sciences*, 2(Special Issue 1), 418-423.

Jumanova, F. U., & Artikova, N. S. (2021). PIRLS TADQIQOTLARIGA TAYYORLASHDA "ORGANAYZER" METODIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI. *Academic research in educational sciences*, 2(CSPI conference 1), 1471-1475.

Jumanova, F. U., & Artikova, N. S. (2021). SHAXS KAMOLOTI VA FAOLIYAT (MULOQOT), ULARNI BOSHQARISH MA'RIFIY PEDAGOGIC MUAMMO SIFATIDA. *Academic research in educational sciences*, 2(4), 81-88.